

Itävallassa on hauska olla suomalainen. Suomalaisista erikoisuuksista tunnetaan ilmakitarakilpailut ja tango, markkinoilta Nokia ja urheilusta mäkihypypääjät. Suomeen suhtaudutaan ylipäätään myönteisesti, joskus ihmettelevän huvittuneesti, usein jopa ihailen – varsinkin kun Janne Ahonen voittaa mäkiweekin tai koko Suomi PISA-tutkimuksen.

Teksti ja kuva: Satu Taskinen

Itävallassa vitsaillaan: "PISA-tutkimus on suomalaisten keksimä salaliitto"

PISA-tutkimuksesta on tullut Itävallassa suuri poliittinen kysymys. Kun tutkimus tehtiin ensimmäisen kerran, yhdelle maailman rikkaimmista maista oli šokki, ettei se menestynyt siinä kuin keskinkertaisesti. Oppositio sai vettä myllynsä, ja hallituksen koulutuspolitiikkaa alettiin arvostella. Se puolestaan antoi sysäyksen jo aikaisemmin alkaneelle keskustelulle koulujärjestelmän uusimisesta.

Koulujärjestelmän karikat

Itävallassa koulujärjestelmä on useimpiin muihin Euroopan maihin verrattuna huomiota herättävän pirstaleinen. Nelivuotisen yhteisen kansakoulun jälkeen alkaa jako eri tavoitteisiin tähtääviin koulutus- teihin, joiden kaikki kiemurat vain hyvin harva itävaltalainenkaan osaa selvittää tyhjentävästi. Rajusti yksinkertaistettuna järjestelmä on sellainen, että neljän yhteisen vuoden jälkeen vanhemmat päättävät opettajan opastuksella, suorittaako koulu-

lainen kahdeksanvuotisen peruskoulun vai suuntaako hän lukioon.

Teoriassa ei peruskoululaisitakaan tie ylioppilastutkintoon ja sitä kautta yliopisto-opiskeluihin tai muihin akateemisiin oppilaitoksiin ole vielä tässä vaiheessa pois suljettu. Koulujärjestelmää on kuitenkin arvosteltu siitä, että se jakaa jo kymmenvuotiaat lapset eri ryhmiin, joilla kullakin on oma statuksensa. Koulujen tarjonnassa on varteenotettavia eroja, ja monet vanhemmat joutuvat ottamaan huomioon taloudelliset näkökohdat valitessaan koulua lapsilleen. Nuorten koululaisten vanhemmat joutuvat väkisin miettimään, mihin ryhmään heidän lapsensa kuuluu. Osittain pitää miettiä jo sitäkin, millaiset mahdollisuudet lapsilla on opinnoissa pärjäämiseen tai mihin heidän kannattaisi suuntautua. Kouluvuosien vieressä pirstaleisuus korostaa entisestään eritasoisten oppilaiden eroja, mikä varsinkin heikompien näkökulmasta on epäedullista.

Pääkaupungin ja muun maan erot ovat suuret. Varsinkin pääkaupungissa heikom-

min menestyvät ja kielitaidoltaan puutteelliset koululaiset "jäivät" peruskouluun. Maaseudulla peruskoulun taso on yhtenäisempi, eikä ero peruskoulun ja lukion välillä ole niin suuri kuin pääkaupungissa.

Tähän on monia syitä. Maahanmuuttajien keskittyminen kaupunkiin aiheuttaa sen, että esimerkiksi Wienissä ei sellainen peruskoulu ole poikkeus, jossa reippaasti yli puolet oppilaista puhuu äidinkielenään jotain muuta kuin saksaa. Toisaalta maksullisten yksityiskoulujen perinne on Itävallassa vahva. Tämä yhdistelmä johtaa siihen, että tulo- ja taustaerojen mukaan lapset jakaantuvat hyvin varhaisella iällä mielikuvien värittämiin lokeroihinsa, joiden rajoja ei poikkeuksellisen lahjakaskaan kovin helposti ylitä.

Onko ratkaisu lämmin lounas?

Koulujärjestelmää halutaan siis uusia kautta linjan. Mutta miten? Vastauksia yritetään usein hakea Suomesta, joka on PISA-tut-

kimusten perusteella osoittanut olevansa Euroopan mallioppilas. Uusimpien PISA-tulosten jälkeen Itävallan yleisradio lähetti jälleen uuden, yli kaksituntisen ohjelman Suomen kouluissa vierailevasta delegaatiosta. Ohjelma alkoi erikoisuudesta: lämpimästä ja maksuttomasta kouluruokailusta. Tarjolla oli sinä päivänä lohikeittoa. Haastattelussa oppilaiden mukaan kouluruoka oli hyvää. Toiveena oli vain "joskus vähän enemmän hedelmää".

Siitä jatkettiin pihalla kirmaavien koululaisten liikuntatunnille ja lopulta rehtorin huoneeseen. Yksi vierailijoita eniten kiinnostava asia oli se, miten Suomessa peruskoulutukseen käytetyt varat jakaantuvat. Kokonaissumma kun hyvistä tuloksista huolimatta ei ole suurempi kuin Itävallassa. Samoin ihmetytti koulupäivien suhteellinen lyhyys. Selvisi myös, että jopa peruskoulun opettajien koulutus Suomessa on akateemista tasoa.

Lopputulokset ohjelmassa kuitenkin oli, että kaikista myönteisistä puolista huolimatta suuri osa itävaltalaisista vierastaa kaikille yhteistä peruskoulua. Koska käytännössä koko koulujärjestelmän taso ei voida nostaa, pelätään, että yhtenäisen peruskoulun myötä nykyiset lukiolaiset joutuisivat taitojaan alempaan koulutukseen. Yksi seuraus olisi myös se, että yksityiskoulut pitäisi lakkauttaa.

Salaliittoja ja vastarannankiiskää

Kolmantena Pisa-vuonna Itävallan tulokset paranivat hiukan, keskitason yläpuolelle. Se ei tyydyttänyt ketään. Virisi jälleen vilkas keskustelu kaikissa mahdollisissa medioissa. Ja virisi keskustelu siitäkin, mitä PISA-tutkimus oikeastaan mittaa. Jotkut alkoivat hermostua koko PISA-tutkimukseen ja sen ympärillä kasvavaan hypeen. Mustan huumorin ja kabareen luvatussa maassa ei aihe jäänyt sivuun. Juuri ennen uutta vuotta kuuntelin Lukas Resitarisin ohjelman, jossa hän pani kotimaataan halvalla ja samaan aikaan määritteli PISA-tutkimuksen suomalaisten keksimäksi salaliitoksi.

Ei kuitenkaan pidä luulla, ettei Itävallassa olisi huipputason koulutusta tai tutkimusta. Se vain on omalla tavallaan eliittipainotteista. Itävallassa akateemisen lopputuloksen suorittaa 20% väestöstä, Suomessa luku on 48% ja OECD-maissa keskimäärin vajaat 35%. Itävalta on vanhojen perinteiden maa. Tämä ja akateemisuuden suhteellinen harvinaisuus näkyy arkipäivässä titteleiden käytössä nimen edellä. Jo maisterin arvoa on tärkeä korostaa.

Kahden Euroopan itärajalla sijaitsevan puolueettoman maan välillä on paljon yhteistä mutta myös suuria mentaliteettieroja. Itävaltalaiset eivät kovin mielellään anna puristaa itseään yhteen ja samaan muottiin, mikä näkyy maan monissa kuolemattomissa luovissa ja viisaissa vastarannankiiskissä Mozartista Freudiin ja pari vuotta sitten palkittuun nobelisti-Jelinekiin. Suomesta tällaiset maailmanhistoriaa muovanneet huippusuorittajat puuttuvat. Myös maahanmuuton hedelmät ja haasteet ovat Itävallassa aivan toista luokkaa kuin Suomessa. Vaikka suunta kohti yhtenäistä peruskoulua on varmasti oikea, yhdessä maassa menestyksellistä koulutusjärjestelmää ei sellaisenaan voi siirtää toiseen.

Minulta kysytään usein syitä siihen, miksi Suomi pärjää PISA-tutkimuksessa niin hyvin. Siihen on aika vaikea vastata, jotten antaisi väärää kuvaa, onhan omista peruskouluajoistani jo kolmekymmentä vuotta. Sitä paitsi voi olla, että aika kulua muistot. Yritän kuitenkin muistella, eikä minulla useinkaan ole omasta mielestäni mitään niin kovin ihmeellistä kerrottavaa. Pidän koulunkäynnistä kovasti, lukemaan opin Mikki Hiiri -taskukirjasta, ja vieläkin muistelen haikain mielin lämmintä lounasta. Televisio on pedagogisesti ehkä arveluttava opetusväline, mutta sekin on totta, että opin tekstitetyistä tv-ohjelmista englantia.

Teksti: Tiina Primietta

KIEKURA – ranskan opetuksen valtakunnallinen kehittämishanke

Valtakunnallinen KIEKURA-hanke tukee ja kehittää ranskan kielen opetusta ja opiskelua Suomessa. Hankkeeseen voi tutustua frankofonipäivillä Helsingin Vuotalossa 14.3.2008.

Pyksyllä 2007 käynnistyi kolmivuotinen ranskan opetuksen kehittämishanke KIEKURA (KIELI-KULTTUURI-RANSKA). Hankkeen tarkoituksena on kehittää ja tukea ranskan kielen opetusta ja opiskelua Suomessa sekä korostaa monipuolisen kielitaidon ja kulttuurien tuntemuksen merkitystä. KIEKURA tukee yhdessä Suomen muiden kansainvälisten verkostohankkeiden kanssa peruskoulujen ja lukioiden kansainvälistymistä. Hankkeen rahoittajina ja yhteistyökumppaneina ovat Opetushallitus, Espoon kaupunki ja Ranskan kulttuurikeskus. Suomen ranskanopettajain yhdistys ry on mukana hankkeessa.

Kielitarjonnan rajun yksipuolistumisen vuoksi KIEKURA-hankkeelle on nyt selvä tilaus maassamme. Ranskan opetusta tuetaan tarjoamalla ranskan opettajille ajanmukaista ja heidän tarpeitaan vastaavaa koulutusta. Verkostoitumalla ranskan kielen ja kulttuurin parissa toimivien sidosryhmien kanssa suunnitellaan erilaisia koulutustilaisuuksia ja seminaareja opettajille ja opetuksen järjestäjille. Hankkeesta tiedotetaan myös oppilaille ja heidän vanhemmilleen. KIEKURAn tavoitteena on innostaa peruskoululaisia ja lukiolaisia opiskelemaan ranskaa. Tämän lisäksi halutaan korostaa pitkäjänteisen opiskelun ja elinikäisen oppimisen merkitystä. Hankkeella pyritään vaikuttamaan koulutuksen järjestäjiin, päättäjiin ja yhteiskuntaelämän eri alojen vaikuttajiin levittämällä tietoa ranskan kielen opiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden hyödyistä. KIEKURAn avulla lisätään myös ranskan kielen vaikutavuutta eri tahoilla.

Vuosi 2007–2008 on hankkeen pilotointivuosi, jolloin KIEKURAA esitellään eri koulutustilaisuuksissa ja seminaareissa. Verkostoitumista laajennetaan yli kuntarajojen. Muiden kansainvälisten verkostohankkeiden koordinaattoreiden kanssa järjestetään tapaamisia, jotta voidaan vertailla eri kieli- ja kulttuurihankkeista saatuja kokemuksia. Toisen ja kolmannen toimintavuoden aikana hanketta kehitetään edelleen, ja sen toimintamalleja tarkennetaan ensimmäisen toimintavuoden aikana tehtyjen arviointien ja palautteiden pohjalta. Yhteistyötä muiden kuntien sekä eri yhteistyötahojen kanssa tiivistetään, ja koulutustoimintaa jatketaan. KIEKURA-hankkeen on tarkoitus antaa alkusysäys jatkuvalla ranskan kielen ja kulttuurin opetuksen sekä opiskelun kehittämiselle.

KIEKURA lanseerataan frankofoniamessujen yhteydessä Vuotalossa, Helsingin Vuosaareissa 14.3.2008. Lisätietoja hankkeen tapahtumista ja koulutustilaisuuksista saa Suomen ranskanopettajain yhdistykseltä, www.kolumbus.fi/apff/, Ranskan kulttuurikeskuksesta, www.france.fi/ccf/, sekä hankkeen koordinaattorilta: tiina.primietta@espo.opit.fi. Tapaamisiin KIEKURAn merkeissä!